

POSTA SANATINDA MÜHÜR UYGULAMALARI

Sevtaç KANAT¹ , Mustafa Cevat ATALAY²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 1960'ların başında New York'ta ortaya çıkıp, 1970'lerde bütün dünyaya yayılan Posta Sanatı'nın (Mail Art) tasarım, üretim araçlarından birisi olan mühür kullanımı aracılığıyla üretilen işler hakkında bilgi vermektir. Bu amaçla kuramsal olarak literatür taraması yapılmıştır. Bu kapsamda Posta Sanatı'nın öncü (avangart) sanatçısı olarak nitelendirilen Ray Johnson'ın "Brain Cell" adlı sanat projesi ve eğitimci ve sanatçı kimliğiyle dikkat çeken çağdaş sanatçı Ryosuke Cohen'in çalışmaları konularına ve tasarım ilkelerine göre incelenmiştir.

Posta sanatına, sanata ilgi duyan her yaş ve kültürden istekli bütün insanlar herhangi bir sınırlama olmaksızın aktif olarak katılabilmektedir. Genellikle dâhil olunan projelerde herhangi bir sınırlama olmadan işler sergilenmektedir. Projelere gönderilen yapıtlar sürekli olarak bedel ödmeden teslim edilen kişilere ya da kurumlara ait olmaktadır.

Kültür, paylaşım, hediyeleşme ve karşılıksızlık yaklaşımı ile sanatçı iletişimleri, etkileşimleri ağı olan Posta Sanatı (mail art) yoluyla birey dünyadan farklı sanatçılarla iletişim halinde bulunarak sanatsal üretimlerin paylaşımı ile daha fazla mutlu olabilir. Çıkarıcı olma gayesini üretiminin ideali olarak benimseyen posta sanatı, kendiliğinden ve deneyimsel üretim yaklaşımı ile eğlenceli, özgün sanat yapıtlarının izleyicilerle daha fazla etkileşmesine hizmet edebilir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Posta Sanatı, Mühür, Ray Johnson, Ryosuke Cohen

REFERANS:

Kanat, S., & Atalay, M. C. (2019). Posta sanatında mühür uygulamaları. ADD-IST sanat ve tasarımda kuram bildiriler kitabı ve sergi kataloğu (pp. 142–154). İstanbul Aydın University Publications.

1 Doç. Dr. Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Resim Bölümü, mcatalay@nku.edu.tr

2 Doç. Dr. Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Resim Bölümü, mcatalay@nku.edu.tr

SEAL APPLICATIONS IN POSTAL ART

ABSTRACT

The aim of this study is to provide information on works produced through the use of seals as a design and production tools of Mail Art, which emerged in New York in the early 1960s and spread throughout the world in the 1970s. For this purpose, a theoretical literature review has been done. In this context, the art project named “Brain Cell” by Ray Johnson, who is considered as the avant-garde artist of Postal Art, and works of contemporary artist Ryosuke Cohen, who is known for his educator and artist identities, has been examined according to their subject and design principles.

In mail art, all people who are interested regardless of their culture or age are able to actively participate without any limitation. In general, works are exhibited without any limitation in the projects involved. The works submitted to the projects belong to the persons or institutions to which they are submitted continuously and without any payment.

Via Mail Art, which is a network of artist interactions and communications with culture, sharing, gift-giving and complimentary approach, an individual can be happier by sharing artistic productions and communicating with different artists from the world. The Postal Art, which adopts the idea of being complimentary as the ideal of production, with its spontaneous and experimental production approach may serve as a way for fun, original works of art to further interact with audiences.

Keywords: Art, Mail Art, Seal, Ray Johnson, Ryosuke Cohen

GİRİŞ

Posta sanatı avangard bir sanat yaklaşımı olarak kabul edilebilir. “Burger’in kuramında avangard, sanatın kurumlaşmaya karşı bir saldırısıdır” (Bürger, 2009: 21) posta sanatının (mail art) üretim amacında galeri, müze ve araçların yer almadığı ve kurumların yerine doğrudan sanatçılar, sanatseverler ile sanatsallaşmanın bir yoludur.

Posta Sanatının uluslararası boyutta yaygınlaşması 1960’larda Fluxus, Neo-Gerçekçilik, Gutai Grubu’nun ve özellikle Roy Johnson’un ve New York Correspondence School faaliyetleri ile gerçekleşmiştir (Greve, 2006). Sanatçılar posta yoluyla birbirlerine çeşitli nesneler göndermişlerdir (Dunkin-Hubby, 2014: 1-3). Bu tür bir iletişim sayesinde hem birbirlerine destek vermek amacına hem de bu nesneleri kendi yapıtlarında kullanma fikri yeni bir oluşumun şekillenmesine neden olmuştur. “Posta Sanatı, kendini tanımlama ve kendini tarihselleştirme açıkça “emek” in bir parçasıydı. Posta sanatının kuralları da, şebeke tarafından formüle edildi.” (Meijden, 2017: 76).

Posta Sanatı, dünyanın her yerinden sanatçı olma zorunluluğu olmadan insanların birbiriyle iletişim kurmasını amaçlayan, bir çeşit kültür alış veriş niteliği taşıyan bir ağ olarak tanımlayabiliriz. Posta sanatı Johnson’un uluslararası posta sistemi ile yaygınlaşmıştır. Posta sanatı insanlar arasındaki iletişimin en eski biçimlerinden birisidir. Bu nedenle bu iletişim “yeni sayılamaz” bununla beraber posta sanatının, “gönderme ve almaya” dair eylemsel tutumu sürecin herhangi bir posta göndermeden farklılaşmasını sağlamıştır (Blom, 2007:2) .

Posta Sanatının popülerlik kazanmasının en büyük nedenleri arasında kağıt, mühür ve pulun diğer sanat dallarında kullanılan malzemelerinden daha ucuz malzemeler olması, fotokopi makinasının sağladığı imkanlar, sanatçıların birebir tanımadığı insanlarla iletişime geçip çalışma isteği temel nedenler arasında sayılabilir.

Posta sanatı, sergileri postayla, kargo ile gönderilmiş kart, mektup, fotoğraf, afiş gibi nesnelerden oluşturulmuştur. “posta sanatı, gösterilip sergilenmesine ve birçok etkinlik yapılmasına rağmen müzelerin daimi koleksiyonlarında yer almamaktadır (Meijden, 2017: 75).

Sanatçılar aynı zamanda iki ayrı anlam taşıyan “pul*” ifadesindeki muammayı (hem posta pulu hem de damga pulu-mühür-istampa-kaşe) çözmeye çalışmışlardır. Her iki gereç de, 1970’lerin başlarında mail art alanında eş zamanlı olarak hem sergilerde hem de konuyla ilgili yayınlarda popüler gereçlerdir. Neumann, grafiksel olarak kelimenin her iki anlamını da aynı anda karşılayan istampa baskıları üretmiştir (Hald, 2015).

Posta Sanatı 21. Yüzyılın faydacılık anlayışına tepki olarak mütevazı, dünyanın her yerinde insanlara ulaşabilen, alışlagelmiş sanat yapıtlarından farklı güçlü bir iletişim aracıdır.

Uluslararası bir ağ özelliği taşıyan Posta Sanatı, yaratıcı olan herkesin katılabileceği bir deney, iletişim, özgürlük, dışavurum ve işbirliği olan eğlenceli bir sanattır. Pullar, zarflar, mühür, fotokopiler, kartpostallar (Muraz, 2009: 82), kolaj, fanzinler, el yapımı resimler, baskılar, çizimler, yazılar, fotoğraflar sanat objesi olarak posta sanatıdır. Belirli bir konu çerçevesinde hazırlanan çalışmalar insanlar arasında etkili bir iletişim ve etkileşim kurmaktadır (Uğuz, 2011: 445).

Posta Sanatı’na gönderilen her türlü çalışma elemeye tabi tutulmadan sergilenir. Eserler satılık değildir ve geri gönderilmemektir. Eserler sansüre uğramaz bu da sanatçıya inanılmaz bir özgürlük duygusu kazandırır.

Posta Sanatının vazgeçilmezleri vardır. Bunlar; zarf, pul ve damga gibi. Türkiye’de pul tasarımı genellikle yarışma, sipariş ve özel günlere özgü olarak tasarlanmıştır. Bu nedenle özel tasarımların arşivi istendiği kadar zenginliğe ulaşmamıştır. Yurt dışında sanatçılar özellikle pul tasarımının yanında pullardan yola çıkılarak projeler üretmişlerdir.

Özellikle Posta Sanatının (Mail Art) olmazsa olmazlarından biri de damgadır.

DAMGA (MÜHÜR)

Damga Türkçe bir kelime olup Farsçası mühür, Arapçası hatem’dir. Damga, üzerinde, bir şeyin aidiyetine delil olarak basılmak maksadı ile bir işaret bulunduran alet (Nuhoglu ve Mert, 1990:VII) ve bu aletle basılan, basılma sureti ile meydana getirilen işaret anlamında kullanılmaktadır (Aydın, 2007: 22) Damga kullanım bakımından aidiyet bildirmenin yanında resmiyet ifadesi de kazandırmaktadır. Aynı zamanda mühürlerin taşıyanı koruyan ve ona şans getiren muska ve nazarlık özelliğine de sahip olduğuna dair ifadeler çeşitli kaynaklarda geçmektedir (Aydın, 2007:32; Yıldız, 2010: 13; Basmaz, 2011).

Tarihte ilk mühürler Mezopotamya’da kullanılmıştır. Yazılı belgeler kil üzerine kazınır ve kil kurumaya başlamadan da mühür basılmıştır. Ticari sözleşmeler, mektuplar ayrıca tekrar kilden yapılmış zarflar içine konularak zarfın üstü tekrar mühürlenmişti. Silindir mühürler, hukuki belge hazırlanmasında, bir çömleğin mühürlenmesinde kullanılmasının yanın da nazarlık olarak da takılıyorlardı. Silindir mühürler, biçim ve içerik olarak çok zengin bir yapıya sahiptir. Bu küçük ve yuvarlak taşlara “toplumun inançları ve adetleri, insan-tanrı, insan-insan, insan-doğa ilişkileri sayısız kompozisyonlar” kazınıyor ve sonra kile basılıyordu (Sel, 2012: 20) Mezopotamya’ya Sümerler tarafından getirilen silindir mühürler, üzerine çeşitli figürler kazınmış 2-3 cm. boyunda “yumuşak taş ve minareller (kireç taşı, siyah taş, lacivert taşı (Lapis Lazuli), hematit, steatit gibi)” kullanılarak yapılmıştır. Silindirin bütün çevre kısmına bir konu, negatif olarak işlenmiş ve silindir yaş bir çamur üzerine yuvarlandığında pozitif kabartmalı bir bant ortaya çıkmaktaydı (Sel, 2012: 21).

Eski Sümer çağında mühürlerin kullanım amacı dinsel idi. Tapınağa ait erzak küpleri doldurulduktan sonra ağız kısmı deri veya kumaşla kapatılıp sıkıcı bağlanır. Bu bağın etrafı çamurla sıvanıp üzerine silindirik mühür yuvarlanarak baskı yapılmıştır. Kabin açılabilmesi için bu mühürlü kurumuş çamurun kırılması gerekirdi.

İlk silindirik mühürlerde kullanılan simgelerin ve hayvan figürlerinin büyü gücü olduğuna inanılırdı. Daha sonraki dönemlerde mühürlerde mührü kullanacak kişinin ismine yer verildi. Bu mühürlerle kişiye ait mülkiyeti, belgelerin hukuksal geçerliliğini sağlamak için kullanılmıştır.

Resim 1: Sümerlere ait silindirik mühür

Eski Mısır'da ise yazılar kâğıdın atası sayılan papirüse yazılmaktaydı. Mısırlılar Papirüs, bitkinin iç kısmındaki açık renkli dokudan üçgen biçiminde ince şeritler kesip bunları yan yana “bitişik şekilde dizildikten sonra dik yönde birinci sıranın üzerine ikinci bir sıra daha” diziıyorlar ve “üzerine basınç” uygulayarak bitkinin yapışkan özsuyu iki tabakanın birbirine yapışmasını sağlıyorlardı. Daha sonra yüzeydeki pürüzleri gidermek için tokmakla yüzü dövülüyor, midye kabuğu ya da bir parlatma taşıyla yüzeyi sürtme ile sedef gibi kayganlaştırıp (Eroğlu, 1990; Tez, 2008) papirüs kâğıdını elde ediyorlardı. Elde ettikleri bu papirüs üzerine belgeleri yazıp, rulo haline getirip ipe bağlıyorlardı.

Resim 1: Sümer silindirik mühür ve baskısı

Sicimin düğüm kısmı mumla kaplanıp üzerine mühür basılıyordu. Mühür kullanımı Eski Yunanlılar, Romalılarda ve Bizanslılarda da yaygındı. Ortaçağda ise reçineden üretilen yeşil veya kırmızı mum üzerine mühür basılırdı. Mühürler tunç ve ya gümüşten yapılırdı. Bu dönemde belgelerin resmi olup olmadığı üzerindeki mühürden anlaşılmaktaydı. XII. Yüzyılda gizli belgeler mum mühürle yapıştıırıldı.

“Baskı işlemlerinin Çin’de M.Ö. 200 yıllarında bulunduğu ve kullanıldığı bilinmektedir. Özellikle hanedan” mensupları ve dönemin önde gelen kişiler “taş ve küçük sert tahta kalıplar üzerine oyulmuş yüksek baskı biçiminde mühürler kullanmışlardır.” Daha sonraları mühür kullanma “Çin toplumunun çeşitli kesimleri tarafından da bir ayrıcalık sembolü olarak kullanılmıştır. Mühürlerde siyah ve kırmızı renkler ağırlıktadır” (Tepecik, 2002: 19).

Her ne kadar mühür kullanımının ilk olarak Sümerlerde yazının icadı ile ortaya çıktığı düşünülse de Orta Asya’da her Türk boyu damga mühür kullanmıştır ve kendilerine mahsus birer damgası vardı. Damgalar boyları simgelerken, boylara ait olanları göstermek amacıyla da yapılırdı (Sel,2012: 8) Müslümanlar tarafından da mühür kullanılmıştır. Hz. Muhammed sağ el yüzük parmağında gümüşten 1,5 cm. çapında akik taşı üzerine oyulmuş yüzük biçiminde mühür taşımıştır. Hz. Muhammed çevredeki devletleri İslam dinine katılmaya davet ettiği mektuplarında bu mührü kullanmıştır (Sel, 2012: 31). Yüzük mühürler, M.Ö. 2. binin ortalarında kullanılmaya başlanmıştır. Yüzük mühürlerde damga mühürlerinde olduğu gibi tek bir sefer basmak suretiyle uygulanır. Tarihte Mısır, Hitit, Urartu, Roma, Bizans dönemlerinde kullanılmıştır. Aynı zamanda bir takı özelliği de bulunan bu yüzük mühürler değerli metal ve taşlardan yapıldığı için bu yüzük mühürleri kullanan kişinin ayrıcalıklı olduğu izlenimi uyandırması bakımından da önemlidir (Aydın, 2007: 23).

Bilinen en ünlü mühür ise; Hz. Süleyman’a aittir. Bu mühür üzerinde üst üste yerleştirilmiş biri ters biri düz iki eşkenar üçgenden oluşmuş altı köşeli yıldız biçimi ve yıldızın köşelerinde, Musa, Harun, Yakup, Davut, İshak ve İbrahim peygamberlerden

“Altı kollu yıldız motifinin tunç devrinden itibaren Ortadoğu coğrafyasında kullanıldığı bilinmektedir. Eski Türklerin kullandığı on iki hayvanlı takvimde de bu” altı kollu yıldız motifini görürüz. Mitolojik zamanlardan itibaren bereket ve güç sembolü sayıldığı, pagan inancında da kutsal kabul edildiği bilinmektedir. Tarihte her dönem atfedilen anlam değişmiştir. “Altı yön, matematikte ilk mükemmel sayı, dünyanın altı günde yaratılışı, bereket ve bolluğun” özü olarak ayrıca kötü güçlerden korunmak tılsım amacı ile kullanışı yaygındı (Sel, 2012: 68).

Resim 3: Hz. Süleyman'a ait Yüzük Mühür

Osmanlı zamanında da mühür kullanılmıştır. Osmanlı mühürlerinde isimle beraber çeşitli dua ve süslemelere yer verilmiştir. Osmanlı padişahlarının kullandığı mühre tuğra denir. Dikkat edilmesi gereken nokta her tuğra bir mühürdür, fakat her mühür tuğra değildir. Tuğra, “Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları, özel bir biçimi olan sembolleşmiş işarettir.” Mühür, her bireyin imzası yerine geçme özelliği taşıırken, tuğra sadece Osmanlı padişahlarına özeldir (Sel, 2012: 51). Osmanlılarda mühür kazıma sanatı yani hakkaklık ileri seviyedeydi. Altın, gümüş, pirinç, bakır, kurşun gibi madenlerden yapılan mühürlerin akik, yâkut, zümrüt, yıldız taşı, firûze, necef, yeşim gibi kıymetli taşlar üzerine de kazıldığı olurdu. Buna uygun birde sap yapıldı. Şekil olarak yuvarlak, oval, kare ve dikdörtgen olanları vardı. Osmanlı Pâdişâhlarının mühürleri “Mühr-i Hümayûn” ve “Mühr-i şerîf” adı ile anılırdı (Sel, 2012: 34).

19. yüzyılda sanayinin gelişmesi, ticaretin artması, ulaşımın önem kazanması ve ülkelerin yayılma politikası ve bunun bir sonucu olarak bir toplumda veya toplumlar arasında yeni ihtiyaçların doğmasına neden olmuştur. Bunlardan biri de haberleşme ve posta teşkilatıdır.

Damganın en yaygın olarak kullanıldığı alan Posta işletmeciliğidir. Bu damgalar posta evrakının resmîyetini göstermekte. Pul yerine damga kullanıldığı da görülmektedir (Nuhoğlu ve Mert, 1990: VII).

Damga aleti, aidiyet bildirme, resmîyet ifadesi kazandırmak, aynı zamanda taşıyanı koruyan ve ona şans getiren muska ve nazarlık özelliğine de sahip olmasının yanı sıra sanatta da kullanılmaktadır. Damga aletinin de bir sanat ifadesi olarak metal işçiliği, oymacılık, hat ve grafik sanatlarında hususi bir yeri olmuştur. Resim, özgün baskı resim ve özellikle exlibris sanatında mühür, mühürle oluşturulan kompozisyonlar, mührün teknik özellikleri aktif olarak kullanılmaktadır. Damga özellikle de Posta Sanatının(Mail Art) olmazsa olmazlarındandır.

Örnek Posta Sanatı Çalışmalarının İncelenmesi

1943 yılında Ray Johnson, Detroit’li bir sanatçı ile resimlendirilmiş yazışmalara başladı. Bundan kısa süre sonra Johnson, elli yıl sürecek ve “New York Yazışma Okulu” adını alacak olan *uzak mesafeden sanatsal iletişim* yolculuğunda kendisine eşlik edecek olan arkadaş ve meslektaşlarıyla tanışacağı *Black Mountain College’e* (Siyah Dağ Üniversitesi) sürüklendi. Johnson’la birlikte içlerinde *Black Mountain* öğretmenlerinden John Cage’in de bulunduğu bir grup sanatçı 1948’de New York’a taşındılar. Johnson kendi sanatsal ağını yapılandırmayı sürdürürken, bununla örtüşecek şekilde Cage’in 1958’deki “Yeni Okul” (*New School*) öğrencileri *Fluxus* ve *Happenings’in* (Etkinlikler) doğuşuna öncülük etmiştir (Mark, 2000).

Resim 4: Ray Johnson, Untitled Mail Art, No Date.

Resim 4 Ray Johnson’a ait bir mail art çalışmasıdır. Sanatçı çalışmasının arka planında kendi fotoğrafik resmini kullanmıştır. Resimdeki figür direk seyirciye bakmamakta biraz yukarı da bir yere odaklanmıştır. Sanatçı esprili kişiliğini sanatına yansıtarak kendi resmine sonradan bıyık eklemiştir. Johnson çalışma yüzeyini noktalı çizgilerle bölümlere ayırmış ve her bölümde kendi tasarımı olan esprili kişiliğini yansıtan basit tavşan figürü, köpek resmi ve çeşitli kişilere ait isim ve adresler kullanmıştır. Sanatçı bu çalışmasını alan kişinin oklarla da gösterdiği noktalı çizgilerle ayırdığı parçaları birbirinden ayırmasını ve üzerinde olan adreslere göndermesini istemektedir. Bu şekilde bu çalışmasını alan kişinin de bu etkinliğe aktif olarak katılmasını sağlamaktadır.

Bu basit tavşan figürleri Johnson’ın neredeyse bütün çalışmalarında görülmektedir. Bu figürü ilk olarak William Wilson’a yazdığı mektupta adının yanında kullanmıştır. Bu çalışmadaki tavşan figürleri alıcıları temsil etmektedir.

Johnson'un çalışmalarında kullandığı yazılar ve resimler bize dada akımını hatırlatmaktadır. Bilindiği gibi Mail Art, Dada akımından etkilenmektedir (Dunkin-Hubby, 2014). Sanatçı çalışmalarında çoğunlukla kendi resmini ve kendi hakkında yazılmış olan yazıları ve biyografisinden bölümleri kullanmıştır. Tekrarlanan motifler sanatçının hayal dünyası hakkında ipuçları vermektedir.

Sanatçının bu çalışmasında simetrik dengeye örnek insan figürü kullanmış fakat sonradan yapılan eklemelerle asimetrik denge kurmuştur. Böylece işine bir hareket kazandırmıştır. Kompozisyonun alt ve üst bölümündeki unsurlar arasındaki ilişki devam etmiştir. Çalışmaya sonradan yaptığı eklemeler bunlar bıyık, köpek figürü, yazılar vs. tasarım yüzeyindeki ton değerlerini dengelemiştir. Okuyucunun gözü tasarım yüzeyinde bir unsurdan diğerine kesintisiz hareket edebilmektedir. Buda devamlılık sağlamaktadır. Sanatçı çalışmasında Posta sanatının şartlarından biri olan eserin posta yoluyla gönderilmesine dikkat çeken adres bilgileri yani tipografiye ve mizahi unsurlara vurguyu artırmıştır.

Resim 5 eğitimci ve sanatçı kimliğiyle tanınan Ryosuke Cohen'e ait 1985 de yapılmış bir Posta sanatı (mail art) çalışmadır. Posta Sanatı'nın olmazsa olmazlarından, şartlarından en önemlisi olan çalışmaların posta yoluyla gönderilmesidir. Bunu nedeni de Pul ve mührün Posta sanatında olması gerektiğidir. 12x 23,5 cm ebatlarındaki zarfın üzerinde sol üst köşede sanatçının kendine ait isim ve adres bilgileri bulunan kaşe mührü bulunmaktadır. Sanatçı bu mührü diğer çalışmalarında da sıkça kullanmaktadır. Sağ üst köşede alt alta yapıştırılmış pul ve iki pulun tam ortasına mühür basılmıştır. Bu aynı tasarım pullara başka çalışmalarında da görüyoruz. Zarfın sol üst tarafında gönderenin adresi olan bölümün yanında sanatçı tarafından baskı olarak yapılmış bir pul tasarımı mevcuttur. Hemen yan tarafında sağ tarafında beyaz zemin üzerinde kırmızı bir daire şeklinde (Japonya bayrağı) içinde Hiroşima'ya atılan atom bombasını temsil eden figür

Resim 5: Printed Matter from Ryosuke Cohen 1985-04-08

resmedilmiş, alt ve üst kısmına yazılar yazılmıştır. Sanatçı tarafından tasarımı yapılmış bu görsele sanatçının başka zarf tasarımı çalışmalarında da rastlanmaktadır. Zarfın sol alt köşesinde yine sanatçıya ait üçgen şeklinde sanatçının isminin de bulunduğu koyu lacivert ve beyaz pul tasarımı dikkat çekmektedir. Bu pul tasarımının hemen sağ tarafında hatta köşe kısmı bu pul tasarımının üzerine gelmiş olan beyaz zemin üzerine mavi yazılmış "printed matter only" yazısı yer almaktadır. Zarfın tam orta kısmında İngilizce olarak uçak postası yazmaktadır. Görseller gözün takip yönünde sıralanmıştır. Göz her bir görsel üzerinde dikkat toplamak zorunda buda seyircinin dikkatinin canlı kalmasını sağlamaktadır. Posta sanatının özelliği olarak yazı ve resim bir arada kullanılmıştır. Görseller özellikle baskı yöntemiyle elde edilmiştir. Sanatçının bu zarf tasarımında en çok dikkat çeken görsel Hiroşima'daki felaketi temsil eden tasarımıdır.

Resim 6: Printed Matter from Ryosuke Cohen 1985-04-08

Resim 6' da görülen çalışma da Ryosuke Cohen'e aittir. Bu çalışma Resim 5'deki zarfın içinden çıkan sanatçıya ait mail art çalışmasıdır. Teknik olarak, üslup olarak sanatçının diğer çalışmalarıyla paralellik taşımakta kısacası görselleri kullanım şekli aynıdır. Bu çalışmada da bir önceki çalışmada gördüğümüz ismi ve adresinin olduğu kaşe mührü görmekteyiz. Sanatçı bu çalışmasında hem kendi ülkesinden hem de başka ülkelerin değerlerini yansıtan görseller kullanmıştır. Örneğin Mısır piramitleri, geleneksel Japon kadınlarının giyim tarzını gösteren kimonolu bir kadın figürü, İngilizlerin Demir Leydi lakaplı siyasetçisi Margaret Thatcher'a ait görsel gibi. Sanatçı çalışmasında görselleri ve yazıyı birlikte kullanmıştır. Cohen'in diğer çalışmalarında olduğu gibi bu çalışmasında da görseller büyüklü küçüklü her ebatta kağıt yüzeyine serpilmiş gibidir. Göz her görsel üzerinde ayrı ayrı dolaşmak zorunda ve bu şekilde seyircinin dikkati canlı tutulmaktadır. Çalışmada dikkat çeken unsurlardan bazıları; mail art yazısı ve iki pul tasarımıdır. Özellikle pul tasarımını yapan ve bunu çalışmasında kullanan Türk sanatçılarına rastlanmaz. Fakat diğer ülkelerde özellikle de bu pul tasarımlarına

yoğunlaşan sanatçılara sıkça rastlanmaktadır. Bu çalışmada kullanılan renkleri incelediğimizde kırmızı, yeşil, mavi, sarı ve griler kullanılmıştır. Çalışmanın orta kısmında yer alın kalın fontlu siyah o şeklindeki daire dikkat çekmekte fakat harf veya şekil tam daireye tamamlanmamış C harfini anımsatmakta buda Cohen'in baş harfini temsil ediyor olabilir. Harfin küçük boyutu da çalışmada siyah ve gri olarak çalışma yüzeyine serpiştirilmiş olarak uygulanmıştır. Sanatçı kullandığı görsellerin birbiriyle bir bağlantısı olması gerektiğinin kaygısını taşımamaktadır. Sanki seçtiği görseller rastlantı sonucu bir araya gelmiş gibi buda bize Dada akımını hatırlatmakta. Örneğin makas, saksafon, yaprak ve portre gibi. Çalışmada bir dağınıklık hissi var. Fakat çalışma yüzeyindeki yoğunlukta boşlukta gözü rahatsız etmemektedir.

Resim 7. Ryosuke Cohen

Cohen'in "Brain Cell" başlıklı proje kapsamında gönderdiği zarfın üzerine yazdığı not Mail Art (Posta Sanatı)ın doğası hakkında ipuçları vermektedir. Cohen "Sayın Arkadaş Posta Sanatı ağının memnun edici özgünlüğü bir kişiden başka bir kişiye kullanılmak üzere mühür ya da pulun istediği zaman kullanılmalıdır. Kendi kendimize "Brain Cell" projesinden biriyle bağlantı kurabiliriz, o projedeki sayısız üyeden değerli nesneler gelecektir. Günümüzde sadece üstün yetenekli sanat fakültesi gerekmiyor. Ben herkesten gelen her bir mühür veya pulu başka birine göndermek için toplamak niyetindeyim. Lütfen kendi mühür veya pulunu bana gönder." notunu yazmıştır.

Yazının sağ tarafında da Cohen'in kendine ait özel mührü bulunmaktadır. Sanatçının kendi soy isminin baş harfi olan kalın puntolu "C" harfi ve ortasına yerleştirilmiş "Brain Cell" projesini temsilen beyin figürü bulunmaktadır. Sanatçı bu postayı gönderdiği kişiden mühür ve pulunu isterken aynı anda kendi tasarımı olan mührü de göndermiştir.

SONUÇ

Posta sanatında işlerin sanatçılarca üretilme nedenleri vardır. Tematik olabileceği gibi, sanatçının daha önceki biçimlerinden hareket ettiği üslup tavrını görebiliyoruz. Bunun yanında temaya ya da üsluba hiç bağlı kalmadan tamamen her işin başlı başına ayrı bit türde olduğu işlerde vardır. Üretimlerin geneli değerlendirildiğinde sanatçılar üzerinden bireysel bir yorumlama yapmak daha isabetli olabilir.

Üslup ve tema tavrını benimseyen sanatçılarda tasarımların biçimleri belirli bir bütünlük içermektedir. Aynı ifade araçlarının benzer şekilde kullanıldığında dahi işlerde sanatçıların özgün özelliklerini bulabiliyoruz.

İlk kez 1960'ların başında New York'ta ortaya çıkıp 1970'lerde bütün dünyaya yayılan "Posta Sanatı" günümüzde, sanatçı ve sanatseverlere farklı, çok farklı alternatifler sunan, uluslararası iletişimi artıran, farklı kültürleri tanıtan ve kaynaştıran bir sanat uygulama alanıdır. Uygulanma aşamaları yaratıcı ve farklı düşünceleri deneyimlemeye uygun bir alandır.

Posta sanatı müze, galeri ve sanat tacirlerinin oluşturduğu sisteme karşı kendi sistemini kurarak, sanat deneyiminde satışın önemini ortadan kaldırmıştır. Sergileme projeyi yapan kişinin inisiyatifindedir. Çalışmalar için herhangi bir ücret talebi olmadan katalog oluşturulup, düzenli arşivleniyor. Posta sanatı uluslararası bir iletişim ağı kurmuştur. Bir kültür ve sanat faaliyeti olan posta sanatı ile ilgilenen sanatçılar belirli bir tema çerçevesinde hazırladıkları çalışmalar ile farklı kültürden insanlarla iletişim ve etkileşim içine girmişlerdir. Oluşturdukları yazılı ve görsel çalışmalarla ülkelerini, kültürlerini başka insanlara tanıtmaktadırlar. Böylece Posta sanatı yoluyla yalnızca sanatçıya değil ülkesinin görünürlüğüne de katkı sağlar. Ülkemizde özellikle son zamanlarda posta sanatı ile ilgili aktivitelere yer verilmeye başlansa da yeteri kadar değildir. Bu aktiviteler dışa açılmamıza ve algımızın çağdaşlaşmasına olanak sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- AYDIN, Berna İşbilir (2007). Kimlik Betimleyici Tasarımlar: Mühürler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- BASMAZ, Gülden (2011). M. Ö. 3000- M. Ö. 500 Yılları Arasında Anadolu Uygarlıklarında Kullanılan Mühürler ve Seramiğin Mühürlerdeki Yeri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- BLOCH, Mark (2000). New Observations, 6th June, New York
- BLOM, Ina (May, 2007), PAJ: A Journal of Performance and Art, Vol. 29, No. 2 (May, 2007), pp. 1-19
- BÜRGER, P. & ÖZBEK, E. (2009). Avangard kuramı. İletişim Yayınları.